

La Ribera més personal de Manuel Boix

Des de fa dues setmanes, l'Alcúdia (Ribera Alta) exhibeix la cúpula de la Casa de Cultura que s'ha restaurat amb motiu del 750 aniversari de la fundació del poble. L'autor de l'espectacular mural que la corona és el reconegut pintor i escultor Manuel Boix, que ha representat la seua particular visió de la vida i de la societat de la Ribera.

“**E**l risc era important, però ha valgut la pena.” D'aquesta manera resumeix el pintor i escultor

alcudienc Manuel Boix l'experiència d'haver passat els darrers set mesos dalt d'una bastida de 14 metres treballant en un impressionant fresc que s'ha convertit ja en un dels símbols de l'Alcúdia. Una gegantina volta en forma de mitja taronja, com a símbol del fruit que ha donat vida i riquesa al poble, serveix de suport per a un mural de 140 metres que representa el naixement de la societat i que és, d'alguna manera, una al·legoria de la Ribera i dels seus habitants.

L'obra de Boix, que es va començar a gestar fa dos anys, culmina tot un any d'activitats organitzades per celebrar els 750 anys del naixement de la vila. De fet, ha estat amb motiu d'aquest aniversari que l'Ajuntament ha decidit restaurar la cúpula del Centre de Cultura de l'Alcúdia que, per ser una vidriera piramidal, facilitava l'entrada del sol i malmetia les pintures que s'hi exposaven. L'actuació de l'arquitecte Francesc Pina, que ha dissenyat la nova cúpula, juntament amb la de Manuel Boix, han fet de l'edifici un centre cultural de referència a la comarca.

Per a Boix, artista consagrat en el camp de la pintura i l'escultura però també com a il·lustrador, cartellista i gravador, aquest treball ha representat un important repte, no tant per les dimensions de l'espai com per les característiques pròpies de la volta. “Acostumat a treballar sobre superfícies planes –reconeix Boix–, el repte ha estat aconseguir que la curvatura de la volta no distorsionara les imatges.” Per això,

i perquè la cúpula es pot arribar a veure des d'una distància de només quatre metres, l'artista, juntament amb l'equip de col·laboradors que hi han participat, ha hagut de treballar el detall fins a les últimes conseqüències. “L'espectador –assenyala Boix– està tan a prop que s'adona de tot, des del procés d'elaboració fins a l'empremta del pinzell, els colors, els difuminats...”.

Aquesta proximitat també permet contemplar de ben a prop la inscripció literària de l'escriptor Josep Palacios, un complement essencial per entendre el significat de les figures de Manuel Boix: “Sota la volta dels braços estesos, la terra ens cridava/ i la sageta dels vents ens va guiar prop del riu/ junts ací ens férem la casa/ plantàrem la joia dels arbres i un bell futur vam obrir, lliures i iguals en la veu.” “No és que siga un complement de la pintura –rectifica Boix–, sinó que és a partir d'aquesta frase que m'he plantejat el contingut.” De fet, la cúpula representa, a través dels cossos nus d'un home i una dona, el nucli de la societat. “De la societat de l'Alcúdia i de la comarca de la Ribera –afegeix l'artista–, amb les nostres característiques particulars.”

Una comarca que, per a Manuel Boix, és “una terra sense prejudicis, preocupada per la cultura. Una terra eminentment agrícola que ha sabut incorporar-se al món de la indústria i que ha sabut integrar una forta immigració deguda en gran part a una de les nostres principals fonts de riquesa: l'aigua”. Al costat d'aquesta representació al·legòrica del naixement de la Ribera i dels seus habitants –reforçada per un grup escultòric– Boix ha plasmat la seua particular

Manuel Boix, al costat del mural de 140 metres que corona la cúpula de la Casa de Cultura de l'Alcúdia. L'obra, que representa el naixement de la societat, ha suposat un important repte per al pintor i escultor, sobretot pel fet de treballar sobre una superfície corba.

essència de la pintura a través de la representació d'un pintor i la seua model, "símbol per excel·lència del sentit de la vida".

Al voltant de tots aquests elements pictòrics i escultòrics, Manuel Boix ha reflectit el seu particular concepte plàstic, bàsicament realista, encara que ell prefereix definir-lo com a figuratiu. Matisos a banda, el resultat ha satisfet amb escreix l'artista mateix. "Si oblidem el mal de coll i els constants cops al cap –ironitza Boix– el resultat, fins i tot, ha superat les expectatives." Això sí, rebutja qualsevol tipus de comparació, com han fet alguns mitjans de comunicació a València, amb la Capella Sixtina. "Miquel Àngel va pintar mil metres i nosaltres hem treballat en poc més de cent quaranta. Així que la broma de comparar-nos amb algú com Miquel Àngel i el seu equip, en realitat, ens enfonsa. Ens falta tècnica, saviesa i experiència. Amb

"Fa anys vaig dir que l'art havia perdut el nord. I ara em reafirme. La societat viu un divorci absolut amb els pintors"

això, però, no vull dir que no haguem eixit airosos. Vull dir que no hi ha comparació possible."

Sense debat artístic. I és que, per a Manuel Boix, la pintura de Miquel Àngel no té res a veure amb la pintura de l'actualitat. "Ni tècnicament ni, sobretot, socialment", precisa. "Ja fa molts anys vaig dir que l'art havia perdut el nord perquè ja no tenia res a veure amb la societat. I ara, m'hi referme. Fa anys, molts anys, els artistes presentaven els seus treballs a la societat. Feien una escultura i la passejaven per tota la ciutat perquè la gent emetera el seu veredict. I tant si era positiu com si era negatiu,

l'artista havia de defensar la seua obra i explicar-ne el valor i la utilitat. Avui, la societat viu un divorci absolut amb els pintors."

Per a Boix, aquesta situació ve generada per la manca d'un debat seriós. "Juguem una competició sense regles de joc, on les normes són fixades per les grans galeries i els grans museus. D'aquesta manera, són molt poques les persones que acaben decidint el futur de l'art, i la pintura perd gran part de la seua essència: la comunicació amb la societat."

De fet, el contacte –i per tant, la seducció– amb el públic ha estat una de les premisses fonamentals en la tra-

Boix, Premi Nacional de les Arts Plàstiques, treballa en una escultura per a la Politècnica de València i prepara una retrospectiva que s'exhibirà al Centre Cultural Bancaixa.

“El ‘No a la guerra’ sembla una còpia del Maig del 68, per la mobilització i per l’agressivitat del poder”

jectòria artística de Manuel Boix. Des que va començar la seua carrera a l’Escola de Belles Arts de Sant Carles, a València, es va adonar que allò que li ensenyaven els acadèmics no era el que ell volia aprendre. Amb l’ajuda d’alguns professors, com Ximo Michavila o Genaro Lahuerta —“la resta eren només funcionaris que esperaven la nòmina a finals de mes”—, es va llançar de cap als nous corrents que envaïen l’art als anys seixanta: el nou realisme, el pop i la nova figuració. De fet, Boix, juntament amb Artur Heras i Rafael Armengol, va introduir al País Valencià aquestes noves tècniques creant, d’alguna manera, una generació que va fer història. “De tot allò —recorda Boix— queda poca cosa. Cadascú veia les coses d’una manera i vam decidir emprendre camins diferents.”

Després, el 1980, vindria el Premi Nacional de les Arts Plàstiques per les il·lustracions del *Tirant lo Blanc*, que ha estat, segurament, una de les seues obres més reconegudes. No debades, algunes d’aquelles il·lustracions encara s’han pogut veure recentment en la

proposta musicoescènica de la formació valenciana Capella de Ministrers per a il·lustrar la música i el text del muntatge *Els viatges del Tirant*. Uns anys més tard, Boix reprendria la tècnica durant la seua estada a Nova York, on va treballar il·lustrant articles, primer, per a *The New York Times* i, després, per a la revista literària del mateix grup editorial.

De la il·lustració, com del cartellisme —que també ha treballat amb intensitat—, Manuel Boix en parla amb certa nostàlgia. “Tot i que les il·lustracions encara mantenen algun reducte als mitjans de comunicació, el cartellisme, tal i com l’enteníem als anys setanta, ha desaparegut pràcticament. En aquella època d’eufòria cultural, els cartells eren la millor opció per expressar-nos. Ara, en canvi, són les impremtes les que s’encarreguen de fer els cartells, quan no són els mateixos interessats que se’ls fabriquen a casa amb l’ordinador.”

Tot i que la seua faceta més coneguda, il·lustracions i cartells a banda, ha estat la de pintor, l’escultura va marcar la seua trajectòria a partir de la dècada dels noranta. “A Nova York —recorda

l’artista— vaig descobrir que tothom sabia fer de tot i que, a més, ho feia sense cap vergonya. L’encàrrec d’una exposició sobre el joc de pilota valenciana em va decidir a fer el salt definitiu.” Des d’aleshores, les mans a gran escala del mític jugador de pilota Genovés i les escultures de cinc dels membres més coneguts de la família Borja s’han convertit en la seua obra més popular.

Ara, després de quaranta anys dedicat a l’art (i recuperat de l’èxit de la inauguració de la cúpula de l’Alcúdia), treballa en una escultura de grans dimensions per a la Universitat Politècnica de València i prepara per al desembre una exposició retrospectiva —que fa alguns anys s’hauria instal·lat a l’IVAM— al Centre Cultural Bancaixa. “Ara —apunta Boix en referència a l’IVAM— no és moment de contar-ne les misèries perquè aleshores tindríem massa raó.” No debades, ja en el moment de crear-se, Boix no n’estava gaire convençut. “Segurament —diu— perquè ja pensava que podria passar el que ha acabat passant.”

IVAM a banda, la manca generalitzada d’espais adequats i de promoció per a les joves generacions és, per a Boix, un dels principals problemes de l’art actual. “Sobretot —afegeix— quan els poders polítics es dediquen a marcar la línia artística dels museus.” “Curiosament —recorda Manuel Boix—, tot i que han passat molts anys, no estem tan allunyats de la realitat social dels anys seixanta i setanta. Per exemple, mai no m’hauria imaginat que avui dia estaríem cridant ‘No a la guerra’, que era, en unes altres circumstàncies i per uns altres motius, el mateix crit que fèiem fa trenta anys. Sembla com una mena de repetició del Maig del 68, tant per les mobilitzacions de tota la societat com per l’agressivitat del poder.”

L’evolució de l’art i de la societat, per tant, no ha anat com Boix imaginava. “Per lògica —conclou l’artista— no hauríem d’haver arribat a aquests extrems. Quan jo vaig començar a pintar, les coses semblaven irreversibles. Tot indicava que el món aniria evolucionant. Però per a millor, i no per acabar embolicats, veges tu, en una guerra religiosa.”

Rosanna Melià